

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Навчально-науковий інститут психології та соціального захисту

Кафедра практичної психології та педагогіки

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

ОК 2.2 Психологічний супровід та реадaptaція військовослужбовців

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність (*спеціалізація*): 053 Психологія

Освітня програма: Реабілітаційна психологія

Львів 2023

РОЗРОБНИКИ

Викладач кафедри практичної психології та педагогіки, кандидат психологічних наук

(Роман ЯРЕМКО)

(підпис)

(ім'я, прізвище)

«01» вересня 2023 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Начальник кафедри практичної психології та педагогіки, доктор психологічних наук, професор

(Роксолана СІРКО)

(підпис)

(ім'я, прізвище)

«01» вересня 2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми

(Роксолана СІРКО)

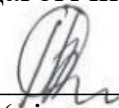
(підпис)

(ім'я, прізвище)

«01» вересня 2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Заступник начальника навчально-наукового інституту психології та соціального захисту, кандидат педагогічних наук

(Ірина БАБІЙ)

(підпис)

(ім'я, прізвище)

«01» вересня 2023 р.

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри практичної психології та педагогіки протокол від «01» вересня 2023 №1

Актуалізовано:

Дата перегляду / внесення змін					
Підпис					
Ім'я, прізвище викладача					

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Психологічний супровід та реабілітація військовослужбовців
Статус дисципліни	нормативна
Рік навчання, семестр	1 рік, 2 семестр
Мова викладання	українська
Викладач	Роман ЯРЕМКО
Контактний телефон	+380985868589
Електронна пошта	r.yaremko@ldubgd.edu.ua
Сторінка курсу в ВУ	https://virt.ldubgd.edu.ua/course/view.php?id=3532
Консультації	Згідно із розкладом консультацій кафедри практичної психології та педагогіки

2. Анотація до курсу

Навчальна дисципліна «Психологічний супровід та реабілітація військовослужбовців» займає важливе місце в становленні і професійному розвитку здобувачів вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія. Дисципліна розкриває специфіку та методологічні принципи психологічного супроводу та реабілітації військовослужбовців.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні основи, стратегії та специфіка психологічного супроводу військовослужбовців, а також їхньої реабілітації.

Основний результат, якого мають досягти здобувачі вищої освіти під час вивчення цієї навчальної дисципліни – формування у майбутніх психологів уявлення про психологічний супровід, ознайомлення з методами реабілітації військовослужбовців.

Набута здобувачами вищої освіти під час вивчення цієї дисципліни складова професійного досвіду у вигляді загальних і професійних компетентностей, системи знань, умінь, навичок, норм і цінностей є теоретичним і практичним підґрунтям подальшого опанування професією, вивчення усього циклу обов'язкових і вибіркового компонентів професійної теоретичної та практичної підготовки і виконання освітньо-кваліфікаційних робіт.

3. Мета і завдання курсу

Мета курсу полягає в ознайомленні здобувачів вищої освіти із основними поняттями та принципами психологічного супроводу та реабілітації військовослужбовців.

Завдання:

- Вивчення закономірностей функціонування психіки військовослужбовців.
- Ознайомлення із формами та методами психологічного супроводу військовослужбовців.
- Вивчення особливості адаптації військовослужбовців до бойових умов та їх реадаптації до мирних умов.
- Вивчення особливостей проведення заходів психологічного відновлення особового складу підрозділу.
- Ознайомлення з психопрофілактичною та психокорекційною роботою з військовослужбовцями.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких **компетентностей:**

загальних (ЗК):

- ЗК01 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК06 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК11 Навики здійснення безпечної поведінки.

спеціальних/фахових (СК/ФК):

- ФК02 Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості,
- ФК07 Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
- ФК11 Здатність створювати, організовувати та реалізовувати різноманітні способи психологічного супроводу на етапах профілактики, лікування, та реабілітації.
- ФК12 Здатність розробляти та застосовувати превентивні та корекційні програми збереження психологічного здоров'я людини.
- ФК15 Здатність до рефлексії та супервізії власної фахової діяльності, до застосування навичок самодопомоги.

Програмні результати навчання (ПРН)

- ПН03 Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.
- ПН05 Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.
- ПН08 Оцінювати ступінь складності завдань у повсякденних, особливих та екстремальних умовах діяльності, приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.
- ПН13 Диференціювати типи екстремальних ситуацій і форми поведінки людей в цих ситуаціях, прогнозувати можливі наслідки впливу певних екстремальних чинників на особистість, керувати людськими ресурсами, робочими процесами та поведінкою фахівців у складних і екстремальних професійних ситуаціях.

- РН14 Надавати екстрену психологічну допомогу особистості з гострими стресовими реакціями.
- РН15 Надавати кваліфіковану психологічну допомогу особистості у кризовому стані для активізації ресурсів її життєстійкості, здійснювати посттравматичну реабілітацію.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- сутність ключових понять дисципліни, а саме: «психологічний супровід», «реадаптація», «професійно-психологічний відбір», «психологічне забезпечення», «медико-психологічна реабілітація» та ін.
- правила безпечної поведінки;
- основні методи попередження конфліктів, нестатутних взаємовідносин і порушень військової дисципліни в підрозділах;
- забезпечення надійного психологічного захисту своїх військ і населення від психологічних операцій противника;
- планування та здійснення заходів з найбільш оптимального протікання діяльності у військовослужбовців.

вміти:

- застосовувати здобуті знання з психологічного супроводу військовослужбовців у професійній діяльності;
- ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах у кризових ситуаціях;
- приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності;
- дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики, керуватися загальнолюдськими цінностями;
- Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість і т.д.
- Рефлексувати щодо власної фахової діяльності, застосовувати навички самопомоги.

4. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення курсу «Психологічний супровід та реабілітація військовослужбовців» є опанування в тісному зв'язку зі змістом дисциплін «Реабілітаційна психологія», «Травмотерапія», «Психологія здоров'я та самобережувальної поведінки», що сприяє створенню цілісного та несуперечливого уявлення про зміст професійної діяльності психолога, предмет психології як науки та її завдання як практичної діяльності.

Набуття вищої освіти під час вивчення цієї дисципліни складова професійного досвіду у вигляді загальних і професійних компетентностей, системи знань, умінь, навичок, норм і цінностей є теоретичним і практичним

підґрунтям подальшого опанування професією, вивчення усього циклу обов'язкових і вибіркових компонентів професійної теоретичної та практичної підготовки і виконання освітньо-кваліфікаційної роботи.

5. Формат і обсяг дисципліни

Формат курсу	Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного змістовного модуля, який є логічно завершеними, відносно самостійним, цілісною частиною, засвоєння якої передбачає опанування та перевірку рівня засвоєння 4-х тем. У процесі вивчення курсу здобувачі вищої освіти також повинні брати активну участь в обговоренні дискусійних питань, вирішувати індивідуально й у групі проблемні ситуативні завдання.
Обсяг дисципліни:	3 кредити / 90 академічних годин, з яких: денна форма – лекцій 16 годин, семінарів 16 годин, самостійної роботи 58 годин;
Форми навчання	Денна

6. Тематика та зміст курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма)				
	усього	у тому числі			
		л	сем	п.	с.р.
1	2	3	4	5	6
2-ий семестр					
<u>Змістовий модуль 1. Особливості психологічного супроводу та реадaptaції військовослужбовців</u>					
Тема 1. Організація системи психологічної реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій.	22	4	4	-	14
Тема 2. Психопрофілактична робота з військовослужбовцями зі складу групи посиленої психологічної уваги (ГППУ).	22	4	4	-	14
Тема 3. Основні принципи та критерії діагностики посттравматичних стресових розладів і розладів адаптації.	22	4	4	-	14
Тема 4. Психокорекційна робота з проявами бойової психічної патології.	24	4	4	-	16
Усього годин	90	16	16	-	58

7. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

7.1. Теми лекційних занять

Тема 1. Організація системи психологічної реабілітації

військовослужбовців-учасників бойових дій.

Психологічна реабілітація. Основні принципи організації психологічної реабілітації. Етапи психологічної реабілітації. Методи та техніки психологічної реабілітації. Роль держави та громадських організацій у процесі реабілітації

Семінарське заняття 1. Тема: Діагностика психоемоційного стану військовослужбовців після участі в бойових діях

- **Мета:** Ознайомлення студентів з методами психологічної діагностики та оцінки психоемоційного стану військовослужбовців, які повернулися з зони бойових дій.

Самостійна робота. Наказ МО від 09.12.2015 № 702 «Про затвердження Положення про психологічну реабілітацію військовослужбовців Збройних Сил України, та Державної спеціальної служби транспорту, які брали участь в антитерористичній операції, здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях чи виконували службові (бойові) завдання в екстремальних умовах».

Тема 2. Психопрофілактична робота з військовослужбовцями зі складу групи посиленої психологічної уваги (ГППУ).

Основні поняття щодо ГППУ та психопрофілактичної роботи у військових підрозділах та організація роботи психолога з військовими, які потребують посиленої психологічної уваги. Основні завдання психопрофілактичної роботи та обґрунтувати їхню важливість для військовослужбовців. Методи і техніки психопрофілактики для військових, зокрема когнітивно-повідінковими методами, техніками релаксації, візуалізації тощо. Практичні рекомендації для психологів та командирів у роботі з ГППУ

Семінарське заняття 2. Тема: Техніки психологічної реабілітації та стрес-менеджменту для військовослужбовців

- **Мета:** Надання практичних навичок використання технік реабілітації та управління стресом для військових, які перебувають у стані психологічного виснаження.

Самостійна робота. Наказ МВС від 18.06.2018 № 516 «Про організацію обов'язкового проходження медико-психологічної реабілітації військовослужбовців Національної гвардії України та поліцейських» (зі змінами, внесеними наказом МВС від 26.12.2018 № 1055); Наказ МВС від 13.04.2023 № 310 Про затвердження Інструкції про організацію санаторно-курортного лікування, медичної та медико-психологічної реабілітації в Державній прикордонній службі України.

Тема 3. Основні принципи та критерії діагностики посттравматичних стресових розладів і розладів адаптації.

Загальна характеристика бойового стресу. Шляхи та способи подолання ПТСР.

Семінарське заняття 3. Тема: Психосоціальна підтримка та реінтеграція військовослужбовців у цивільне життя

- **Мета:** Вивчення методів психологічної допомоги та соціальної підтримки військовослужбовців, що повертаються до мирного життя.

Самостійна робота 3. Наказ МО від 12.09.2022 № 272 «Про затвердження Інструкції з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України та Державній спеціальній службі транспорту»

Тема 4. Психокорекційна робота з проявами бойової психічної патології.

Психокорекційна робота з акцентуйованими особистостями. Індивідуальна робота у діяльності психолога. Профілактика залежностей у військовослужбовців.

Семінарське заняття 4. Тема: Робота з військовослужбовцями, які пережили втрати та травми

- **Мета:** Вивчення психологічних підходів до роботи з військовими, які пережили втрати (побратимів, близьких) або отримали фізичні/психічні травми.

Самостійна робота 4. Наказ ГШ ЗСУ від 27.12.2018 № 462 «Про затвердження Інструкції з організації психологічної декомпресії

військовослужбовців Збройних Сил України» Наказ МОЗ 405 від 3.03.2022 року «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання першої психологічної допомоги та профілактики посттравматичного розладу.

Короткий зміст лекційних занять

8. Теми практичних, семінарських та лабораторних занять

8.1. Теми практичних занять

Практичні заняття не передбачені.

8.2. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Семінарське заняття 1. Тема: Діагностика психоемоційного стану військовослужбовців після участі в бойових діях	4
2.	Семінарське заняття 2. Тема: Техніки психологічної реабілітації та стрес-менеджменту для військовослужбовців	4
3.	Семінарське заняття 3. Тема: Психосоціальна підтримка та реінтеграція військовослужбовців у цивільне життя	4
4.	Семінарське заняття 4. Тема: Робота з військовослужбовцями, які пережили втрати та травми	4
5.	Разом	16

8.3. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

9. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота є невід'ємною складовою успішного опанування курсу. Вона передбачає вивчення матеріалу курсу, розміщеного у «Віртуальному університеті», самостійне опанування низки визначених викладачем питань, а також виконання індивідуальних завдань.

Питання для самостійного опрацювання:

№	Назва теми	Кількість годин
1	Наказ МО від 12.09.2022 № 272 «Про затвердження Інструкції з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України та Державній спеціальній	11

2	Наказ МО від 09.12.2015 № 702 «Про затвердження Положення про психологічну реабілітацію військовослужбовців Збройних Сил України, та Державної	11
3	Наказ МВС від 18.06.2018 № 516 «Про організацію обов'язкового проходження медико-психологічної реабілітації військовослужбовців Національної гвардії	12
4	Наказ ГШ ЗСУ від 27.12.2018 № 462 «Про затвердження Інструкції з організації психологічної декомпресії	12
5	Наказ МОЗ 405 від 3.03.2022 року «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо надання першої	12
	Разом	58

З метою закріплення знань та отриманих практичних навичок здобувачі освіти виконують **індивідуальні завдання** (за бажанням). За рішенням кафедри передбачено індивідуальні завдання у вигляді складання корекційного заняття – Есе виконуються в рукописному вигляді обсягом 5–7 сторінок за темою, яка обирається з поданого нижче переліку або індивідуальною темою, погодженою з викладачем. Перевірку виконання есе проводить викладач наприкінці курсу.

Тематика індивідуальних завдань:

1. Особистість психолога, який працює з військовослужбовцями.
2. Актуальні питання соціально-психологічного супроводу військовослужбовців.
3. Перша психологічна допомога та самопомога при переживанні військовослужбовцями негативних станів.
4. Порухення психічного здоров'я військовослужбовців.
5. Система соціально-психологічного супроводу.
6. Напрямки психологічного супроводу військовослужбовців.
7. Програма психореабілітації військовослужбовців в Україні.

10. Методи навчання

Навчання здобувачів вищої освіти відбувається відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу у ЛДУ БЖД» https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/1_nmz/polozhennya_pro_organizaciyu_osvitnogo_procesu_ldu_bzhd_nova_redakciya_10.2_020.pdf. Основні **форми** організації навчання: лекції (лекція з елементами пояснення; лекція-бесіда; лекція-презентація; лекція-демонстрація; проблемна лекція; лекція-дискусія), семінарські заняття з поточним контролем, консультації, самостійна робота (вивчення лекційного матеріалу курсу, розміщеного у «Віртуальному університеті», та самостійне опанування навчального матеріалу за визначеними викладачем завданнями з поточним контролем у вигляді тестування). Передбачено виконання індивідуальних завдань – есе на актуальні психологічні теми.

Із метою забезпечення максимального засвоєння здобувачами освіти матеріалу курсу використовуються такі **методи**:

методи організації та реалізації навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (пояснення; бесіда; проблемний виклад; дискусія);
- наочні (комп'ютерна презентація; демонстрування наочних матеріалів; застосування опорних сигналів; використання конспектів);
- практичні методи (вправи; підготовка презентацій; елементи практичних завдань; спостереження).

методи стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- проблемний виклад матеріалу;
- моделювання психологічних ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід, кейс-метод;
- навчальні дискусії;
- частково-пошуковий метод.

методи контролю та самоконтролю ефективності діяльності здобувачів освіти:

- усного контролю (індивідуальне та фронтальне усне опитування, виступ з рефератом, виступ з презентацією, відповідь під час практичних);
- письмового контролю (тестування, виконання індивідуального завдання – есе-рефлексія);
- самоконтролю та взаємоконтролю (самоперевірка за допомогою відповідей на контрольні питання лекційного курсу, самотестування у «Віртуальному університеті», аналіз відповідей одногрупників і самоаналіз);
- оцінювання результатів неформальної освіти здобувачів, одержаних поза освітнім процесом у ЗВО.

На лекціях застосовуються аналітичний, індуктивний і дедуктивний методи вивчення матеріалу, інтерактивні методи педагогічної взаємодії. Структура семінарських занять містить: письмово підготовлені та презентовані виступи-повіді, обговорення труднощів під час виконання вправ, дискусії, підведення підсумків

11. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Ноутбук, мультимедійний проектор, програмне забезпечення MS Office (Teams, PowerPoint, Word, Excel, Maple), навчальне електронне навчальне середовище «Віртуальний університет» (створене на базі системи електронного навчання Moodle), інтерактивна дошка.

12. Критерії оцінювання

Оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти регулюється «Положенням про порядок та критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ЛДУ БЖД». Контроль і оцінювання рівня компетентності та відповідності програмних результатів здійснюється відповідно до кредитно-модульної системи організації освітнього процесу за національною (чотирибальною) шкалою, відповідно до Додатку Б «Положення...», і складається з таких етапів: поточного (включає оцінювання

самостійної роботи) та підсумкового, результати яких інтегруються в підсумковій оцінці.

Поточний контроль

Поточний контроль проводиться на практичних заняттях у терміни, які визначаються календарним планом. Мета поточного контролю – виявити рівень знань здобувачів із розділів дисципліни, а саме оцінити ступінь розуміння та засвоєння теоретичного і практичного матеріалу, здатності осмислити зміст теми, умінь публічно презентувати певний матеріал, виконати завдання, передбачені для самостійного опрацювання.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань і вмінь, а також їх корегування. Оцінювання здійснюється за національною шкалою – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». Викладач вносить оцінки до журналу обліку роботи академічної групи (поточна успішність). Результати поточного контролю (**максимально 30 балів**) ураховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» на поточному контролі, зобов'язаний її перескласти.

Вид робіт	Формат проведення та норми оцінювання
робота на семінарському занятті	Контроль відбувається шляхом оцінювання виступів, урахування активності під час колективних дискусій і обговорень. За роботу на семінарських заняттях упродовж семестру можна отримати до 20 балів.
виконання тестів	В якості контролю передбачено виконання тестових завдань за кожною темою, розв'язання яких сумарно оцінюється до 10 балів. Успішне виконання всіх тестових завдань, а також підсумкового тесту (не нижче 51) у «Віртуальному університеті» є підтвердженням виконання завдань самостійної роботи здобувача освіти й умовою допуску до іспиту.
самостійна робота, індивідуальні завдання	Здобувачі освіти мають можливість презентувати програму психотренінгову програму реабілітації для військовослужбовців. Виконання програми оцінюється до 10 балів

Критерії оцінювання поточного контролю

Оцінювання поточних результатів (виконання завдань, винесених на практичне заняття) проводять за такими показниками (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого):

– завдання не виконано або виконано в недостатньому обсязі	0–35%
– завдання виконано частково, містить суттєві помилки наукового та методичного характеру	36–50%

– завдання виконано повністю, але допущені окремі недоліки (у змісті, висновках)	51–60%
– завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (у прикладах, в оформленні), відповіді на уточнювальні запитання викладача не точні	61–70%
– завдання виконано правильно, вчасно, зауваження не принципові, однак відповіді на уточнювальні запитання викладача не завжди обґрунтовані, не повні	71–80%
– завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень, відповіді на уточнювальні запитання викладача змістовні, аргументовані	81–90%
– у виконанні завдання виявлено ґрунтовну підготовку, висловлено власну точку зору, підкріплену сучасною науковою аргументацією, дано вичерпні відповіді на всі запитання	91–100%
<p>Індивідуальне завдання у вигляді написання есе оцінюється за якістю таких його компонентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) відповідність змісту темі – 0–1 бала; 2) структурна повнота та логічність викладу – 0–3 бала; 3) аргументованість висновків – 0–3 бала; 4) оригінальність роботи і культура посилань на джерела – 0–2 бала; 5) грамотність та охайність оформлення – 0–1 бала. 	

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці семестру шляхом складання іспиту та має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти знань, умінь та інших компонентів компетентності з навчальної дисципліни.

До іспиту допускаються здобувачі, які відпрацювали не менше 50 % пропусків і виконали підсумкові тести в середовищі «Віртуальний університет» (оцінка «задовільно» та вище).

Іспит (**максимально 70 балів**) складається з двох письмових завдань із переліку, поданого у «Віртуальному університеті».

Критерії підсумкового контролю

Підсумковий контроль здобувача освіти проводять за показниками повноти, відповідності, обґрунтованості, структурної логічності й аргументованості відповідей із кожного питання:

– не володіє навчальним матеріалом, не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань і практичних завдань; не відповів на жодне додаткове питання	0 балів
– частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст питань, допускаючи при цьому суттєві помилки; правильно відповів на окремі додаткові питання	1–7 балів
– не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно, поверхово викладає його, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, допускає суттєві неточності; правильно відповів на менше половини додаткових питань	8–12 балів

– у цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування й аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки; правильно відповів на половину додаткових питань	13–19 балів
– достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу; однак не вистачає достатньої глибини й аргументації, допускаються окремі несуттєві неточності та незначні помилки; правильно відповів на більшість додаткових питань	20–29 балів
– у повному обсязі володіє матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; правильно відповів на всі додаткові питання	30–35 балів

Викладач може ставити додаткові питання; кожна відповідь оцінюється до 5 балів.

Якщо здобувач вищої освіти не був присутній на іспиті, викладач ставить у відомість відмітку «не з'явився». Здобувач освіти, який не був присутній на іспиті або отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання відбувається не більше двох разів: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить начальник кафедри і 2–3 науково-педагогічні працівники.

Недопущені до іспиту здобувачі вищої освіти здійснюють перескладання в терміни, передбачені для усунення академічної заборгованості.

Підсумкове оцінювання

Під час підсумкового оцінювання враховується поточно-накопичувальна інформація, зареєстрована в журналі обліку роботи академічної групи. Підсумкова оцінка обчислюється як сума рейтингових оцінок (балів) поточного (max 30 балів) і підсумкового (max 70 балів) контролю за 100-бальною шкалою, яка переводяться в національну шкалу та шкалу ЄКТС.

Інтерпретація підсумкового оцінювання:

«відмінно» (А, 91–100) – здобувач повністю оволодів програмою навчальної дисципліни на найвищому рівні – дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично та практично правильні відповіді не менш ніж на 91% питань, опанував рекомендовану літературу, демонструє поглиблене знання матеріалу, проводить узагальнення та висновки, досконало оформлює завдання, виявляє активність, самостійність і креативність у виконанні поставлених завдань, прагне до вивчення позапрограмного матеріалу та опанування міждисциплінарних знань;

«дуже добре» (В, 81–90) – здобувач оволодів програмою навчальної дисципліни на високому рівні – дає обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 81% питань, опанував рекомендовану літературу, демонструє знання матеріалу, формулює висновки, охайно

оформлює завдання, виявляє активність і самостійність, проте допускає окремі неточності;

«добре» (С, 71–81) – здобувач в основному оволодів програмою навчальної дисципліни на продуктивному рівні – володіє знаннями матеріалу, знаходить правильні відповіді не менш ніж на 71% питань, але допускає незначні помилки у формулюванні термінів, категорій і вирішенні завдань, проте за допомогою викладача швидко виправляється; виявляє активність у виконанні завдань;

«задовільно» (D, 71–80) – здобувач показав задовільні результати оволодіння навчальною програмою дисципліни на репродуктивному рівні – дає правильну відповідь не менше ніж на 71% питань, однак вони не завжди обґрунтовані, неповні; у відповідях допускає помилки, які здатен виправити; виступає за темою завдань, бере задовільну участь у груповій роботі;

«достатньо» (E, 61–70) – здобувач виявив мінімально достатній рівень знань із дисципліни, необхідний для продовження навчання – вивчив основні терміни курсу й орієнтуються в базовому матеріалі, дає правильну відповідь не менше ніж на 61% питань, однак вони недостатньо обґрунтовані, невичерпні; допускає помилки, які виправляє за допомогою викладача; недостатньо виступає за темою завдань, майже не бере участі у груповій роботі;

«незадовільно з можливістю повторного складання» (FX, 36–60 балів) – здобувач дає правильну відповідь не менше ніж на 36% питань, однак вони необґрунтовані, невичерпні, допускає грубі помилки, індиферентно виявляє себе під час виконання групових завдань, має поверхневе уявлення про навчальний матеріал, не здатен ним оперувати;

«незадовільно з обов'язковим повторним курсом» (F, 0–35 балів) – здобувач дає правильну відповідь менше ніж на 35% питань, при цьому відповіді необґрунтовані, невичерпні, допускає грубі помилки, цілковито індиферентно або негативно виявляє себе під час групових завдань, відсутні суттєві уявлення про зміст курсу, загалом не володіє навчальним матеріалом у необхідному обсязі.

Підсумкові оцінки виставляються публічно та вносяться до екзаменаційної відомості, залікової книжки (позитивні результати) здобувача в національній, 100-бальній шкалі та шкалі ЄКТС відповідно до співвідношень, прийнятих у ЛДУБЖД. Шкала переведення балів у підсумкову оцінку подана в Таблиці 1.

Таблиця 1 – Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
91–100	A	відмінно	зараховано
81–90	B	дуже добре	
71–80	C	добре	
61–70	D	задовільно	

51–60	E	достатньо	
36–50	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)	не зараховано
0–35	F	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	

13. Політика курсу

Політика курсу полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні освітнього процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності, академічної доброчесності, дисциплінованості та відповідальності всіх учасників. Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам «Кодексу академічної доброчесності та корпоративної культури ЛДУ БЖД» (https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/1_nmz/nakazy/kodeks_akademichnoyi_dobrochnosti_ta_korpo.pdf).

Академічні очікування від здобувачів освіти – своєчасне виконання завдань, передбачених силабусом дисципліни; обов'язкове відвідування та виконання практичних занять і завдань самостійної роботи. Рекомендується:

- не пропускати заняття без поважної причини та не запізнюватися;
- брати активну участь в освітньому процесі, вести конспекти лекцій, практичних занять, готувати теоретичний і практичний матеріал, презентації до виступів, виконувати тестові завдання;
- брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);
- здійснювати самостійну підготовку до занять відповідно до затвердженого плану;
- складати згідно з графіком поточний контроль (тести, індивідуальні завдання) з дисципліни;

Дотримання принципів академічної доброчесності:

- всі завдання поточного та підсумкового контролю виконувати самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- напрацювання інших авторів використовувати лише з належно оформленим цитуванням – у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей посилаються на перевірені джерела інформації;
- для оцінювання надавати лише результати власної роботи;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;
- недопустимо вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших здобувачів освіти;
- недопустимо оприлюднювати (публікувати) відповіді на питання, які використовуються в рамках курсу для оцінювання знань здобувачів освіти.

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (тестове завдання, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного курсу; відрахування з Університету.

Поведінка в аудиторії:

– дотримуйтесь вимог законодавства, Статуту та правил внутрішнього розпорядку ЛДУБЖД;

– виконуйте вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами й інструкціями;

– дотримуйтесь дисципліни під час освітнього процесу – поважайте працю викладачів, товаришів по навчанню та себе;

– недопустимі запізнення на лекцію та інші заняття; викладач має право не допустити до заняття здобувача, що запізнився;

– неприпустимо відволікатись на розмови, користуватись мобільними телефонами й іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь-який інший спосіб; викладач має право відсторонити від заняття здобувача, що порушує дисципліну і не реагує на зауваження;

– користування пристроями (гаджетами) для доступу до мережі Інтернет дозволене лише під час практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача для виконання тестових завдань і використання додаткових програм в освітніх цілях;

– прислухайтесь до думки колег; поважайте людську гідність;

– дотримуйтесь норм культури мовлення;

– демонструйте самостійність, ініціативу, творчі здібності тощо.

Політика щодо пропусків занять. Пропуски занять без поважної причини недопустимі. У разі пропуску з поважних причин лекційних занять їх необхідно відпрацювати у двотижневий термін. Пропущені лекції відпрацьовують у позааудиторний час (під час консультації викладача) шляхом усного/письмового опитування за змістом лекції або тестування у Віртуальному університеті.

Відпрацювання пропущених чи незадовільно оцінених практичних занять відбувається за умови попереднього ознайомлення з матеріалами лекцій і виконання завдань, запропонованих викладачем (можуть відрізнятись від тих, які готували одногрупники).

Політика щодо термінів виконання завдань і ліквідації академічної заборгованості: терміни виконання завдань вказуються в електронному курсі «Віртуального університету». Роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Відпрацювання академічної заборгованості з дисципліни можливе до 12 години робочого дня, який передуює дню проведення підсумкового контролю (відповідно до розкладу).

Недопущені до підсумкового контролю здобувачі освіти здійснюють перездачу в терміни, відведені для усунення академічної заборгованості у два етапи: 1) заборгованість із поточного контролю; 2) заборгованість із підсумкового контролю. Ліквідація заборгованості поточного контролю відбувається шляхом виконання тестових завдань і підготовки рефератів із

навчального матеріалу (3–5 рукописних сторінок) згідно з тематичним планом курсу. У разі позитивної оцінки на наступний день призначається ліквідація заборгованості з підсумкового контролю у форматі перездачі іспиту

14. Рекомендована література

Основна:

1. Алгоритм роботи військового психолога щодо психологічного забезпечення професійної діяльності особового складу Збройних Сил України (методичні рекомендації) / Міністерство оборони України, Наук.-дослід. центр гуманітар. проблем Збройних Сил України: Н.А. Агаєв, О.Г. Скрипкін, А.Б. Дейко, В.В. Поливанюк, О.В. Еверт. – К.: НДЦ ГП ЗС України, 2016. – 147 с.
2. Баклицька О.П., Баклицький І.О., Сірко Р.І., Слободяник В.І. Психодіагностика. Психологічний практикум [Текст] : навч. посібн. / Баклицька О.П., Баклицький І.О., Сірко Р.І., Слободяник В.І. – Львів : СПОЛОМ, 2015. – 464 с. : іл., табл.
3. Вавринів О.С., Яремко Р. Я. Особливості професійного вигорання фахівців ризиконебезпечних професій: зб.наук.праць. Львів: ЛьвДУВС, 2022. Вип.2. 10-16с.
4. Варій М. Й., Козяр М. М., Коваль М. С. Військова психологія і педагогіка: Посібник. Львів, 2003.
5. Грет С. А., Яремко Р. Я. Психологічний супровід військовослужбовців з відхильною поведінкою. Альманах науки. 2021. №5 (50). С. 30–33
6. Кокур О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С. Основи психологічних знань про психічні розлади для військового психолога. Методичний посібник. — К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2018. — 310 с.
7. Кокур О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Остапчук В.В. Психологічна робота з військовослужбовцями - учасниками АТО на етапі відновлення: Методичний посібник. – К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2017. – 282 с.
8. Кокур О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Олійник В.О., Хоружий С.М., Ларіонов С.О., Сириця М.В. Особливості надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам та членам їхніх сімей цивільними психологами : метод. посіб. К. : 7БЦ, 2023. 175 с.
9. Основи військової психології : навч. посіб. / Г. В. Бон-дарев, П. П. Круть ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2020. – 272 с.
10. Психологічний супровід військовослужбовців, які виконують службово-бойові завдання в екстремальних умовах [Текст] : методичні рекомендації / Я.В. Мацегора, І.В. Воробйова, О.С. Колесніченко, І.І. Приходько. – Х. : НА НГУ, 2015. – 69 с.
11. Психологія бою: Посібник / Грицевич Т.Л., Гузенко І.М., Капінус О.С., Мацевко Т.М., Романишин А.М.; за ред. А.М. Романишина. - Львів: Видавництво «Астролябія», 2017. — 352 с.
12. Ягупов В. В. Військова психологія: Підручник. Київ : Тамдем, 2004. 656 с.

Додаткова:

1. Білошицький В.І., Гангал А.В., Стукан С.О., Бех С.М. Морально-психологічне забезпечення у Збройних Силах України: навчально-методичний посібник. 2-ге видання, доповнене і перероблене. Київ: НТУУ “КПІ імені Ігоря Сікорського”, 2020. 138 с.
2. Про внесення змін до наказу Міністерства оборони України від 09 грудня 2015 року № 702 : Наказ М-ва оборони України від 11.12.2019 р. № 629. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0115-20#Text>
3. Психологічний супровід незламних: методичні рекомендації по роботі з військовослужбовцями, які зазнали ампутації внаслідок бойових дій / Т. В. Карамушка, Л. Ю. Полівко, О. Ю. Вісіч [та ін.]. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2023. 60 с.
4. Наказ Міністра оборони України від 27.12.2018 № 462 “ Про затвердження Інструкції з організації психологічної декомпресії військовослужбовців Збройних Сил України»
5. Наказ Міністра оборони України від 12.09.2022 № 272 “ Про затвердження Інструкції з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України та Державній спеціальній службі транспорту ”.
6. Наказ начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України від 16.11.2012 року № 240 “Про впровадження психологічної підготовки особового складу в навчальний процес підготовки органів управління та військ (сил)”. 2. “Методичні рекомендації щодо проведення психологічної підготовки особового складу Збройних Сил України” (ГШ ЗС України, ГУ РОС, 2012).
7. Наказ Міністра оборони України від 17.07.2013 № 491 “Про затвердження Положення про органи по роботі з особовим складом Збройних Сил України”.
8. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 04.12.2014 № 317 “Про затвердження Положення про Психологічну службу Збройних Сил України”.
9. Наказ Міністра оборони України від 10.12.2014 № 883 “Про затвердження Інструкції з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України”.
10. Наказ Міністерства оборони України 21 березня 2017 року № 156(у редакції наказу Міністерства оборони України від 22 лютого 2022 року № 73)
11. Психологія бою: Посібник / Грицевич Т.Л., Гузенко І.М., Капінус О.С., Мацевко Т.М., Романишин А.М.; за ред. А.М. Романишина. - Львів: Видавництво «Астролябія», 2017. — 352 с
12. Стандарт підготовки особового складу Збройних Сил України І–СТ-4 “Індивідуальна підготовка військовослужбовця з психологічної підготовки”.
13. Ягупов В. Військова психологія. К., 2003. 656 с.
14. Ягупов В. В. Морально-психологічне забезпечення : курс лекцій. К. : Київський університет, 2002. 349 с.

15. Karney J. E. Psychopedagogika pracy. Wybrane zagadnienia z psychologii i pedagogiki pracy. Warszawa : Wydawnictwo Akademickie «Żak», 2007. 449 s.
16. Stones E. Psychopedagogy: Psychological Theory and the Practice of Teaching. London : Methuen, 1979. 490 p.
17. Vavryniv, O. S., Yaremko, R. Ya. Empathy as a factor in the development of personal components of future rescuers' professional self-realization. Insight: the psychological dimensions of society, 2022, 8, 56-69. DOI: 10.32999/2663-970X/2022-8-5
18. Yaremko, R., Vavryniv, O., Tsiupryk, A., Perelygina, L., & Koval, I. Research of content parameters of the professional self-realization of future fire safety specialists. Amazonia Investiga. 2022. № 11(53). P. 288-297. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.53.05.28> (Web of Science).

Інформаційні ресурси:

1. 1. База даних PsycINFO Американської психологічної асоціації
<https://www.apa.org/pubs/databases/psycinfo>
2. 2. Віртуальний університет ЛДУ БЖД [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://virt.ldubgd.edu.ua/>
3. 3. Електронний репозитарій Львівського державного університету безпеки життєдіяльності [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://sci.ldubgd.edu.ua/>
4. . URL: <https://virt.ldubgd.edu.ua/>
5. Психологічна бібліотека Псі-фактор: <http://psyfactor.org>
6. Психологія UA <http://psychologiya.org.ua/>